

Ключові слова: гуманізм, опришківство, інтерпретація, проза.

Анотація

В статті Будивської Л. П. "Гуманістическое изображение образа Олексы Довбуша в прозе украинских авторов XX века" рассматривается вклад украинских прозаиков XX века в изображение народного героя Олексы Довбуша, высветлено гуманістический пафос образа; характеристика деятельности народного руководителя, которая показывает его как представителя гуманістического поведения среди опрышков. Материалом исследования стали произведения Г. Хоткевича, Г. Смольського, В. Гжицкого, И. Ерофеева. Акцентируется внимание на том, что украинская литература всегда тесно связанная с жизнью народа, а гуманістический пафос является одним из главных объединяющих факторов не только украинской, но и мировой литературы.

Ключевые слова: гуманізм, опрышківство, інтерпретація, проза.

Summary

In the article by L. P. Budivska "Humanistic interpretation of the figure of Oleksa Doubush in prose works of Ukrainian authors of the XX century" the contribution of Ukrainian prose writers of the XXth century to the character of the national hero Oleksa Dovbush has been looked upon, humanistic pathos of the character and characteristics of the activity of the people's leader which introduces him as a representative of humanistic behavior among opryshoks have been considered. Research materials include works of G. Khotkevych, G. Smolskyi, V. Gzhytskyi, I. Yerofeyev. It has been pointed out that Ukrainian literature has always been closely connected with the people's existence and humanistic pathos is one of the unifying links not only of the Ukrainian but also of the World literature.

Keywords: humanism, opryshkivstvo, interpretation, prose.

УДК 821.161.2–2.09

Гаджилова Г. О.,
кандидат філологічних наук,
старший науковий співробітник,
Інститут літератури
імені Т. Г. Шевченка НАН України

УКРАЇНСЬКА ДРАМА 60-Х РОКІВ XIX СТОЛІТТЯ: КОНФЛІКТ МАТЕРІАЛЬНОГО Й ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО

Постановка проблеми. Конфлікт – це родова ознака драматургії загалом. Наразі назріла потреба проаналізувати колізії маловідомих драм, написаних у 60-х роках позаминулого століття, в основі яких сутичка "двох світоглядів", суперництво персонажів (за домінування грошей чи інтелекту) або "боротьба з долею". Ці п'єси актуалізують, переважно, демократично-народолюбські настрої української інтелігенції тих років.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На жаль, драматургія зазначеного періоду давно не була об'єктом дослідження літературознавців. Монографія В. Зарви [5] актуалізує проблеми, порушені прозаїками цього періоду, які суголосні й драматургічному художньо-естетичному дискурсові. З проблем українського драматургознавства цього періоду дивись праці автора цієї публікації [1].

Статтю присвячено аналізу маловідомих п'єс, тематично об'єднаних сюжетом з життя провінційного дворянства та колізією любовного трикутника, яка розв'язується на користь освіченого нареченого, народолюбця з т.зв. “нових людей”. Простежуються світоглядно-інтелектуальні, соціальні й морально-духовні настанови доби, відстежується переплетення рис Просвітництва (дидактичний елемент) з реалістичною манерою зображення дійсності, а також виокремлюються сучасні авторам драматургічні тенденції.

Метою і завданням статті є проаналізувати драматичну колізію п'єс “Був кінь, та з'їздився” (1864) Данила Костянтиновича, “Ганнуся” (1870) Григ. Лядави, “Катруся, або Туга від грошей” (1860) невідомого автора, який підписався криптонімом Ів. К. та “Оксусь і Леся, або Розумна дядькова голова” (1862) Авксентія Тарновського, відстежити боротьбу закоханих дійових осіб, які належать до різних соціальних прошарків, за своє щастя, виокремити образи-характери, дослідити авторську позицію.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, конфлікт (чи то зовнішній, чи то внутрішній, тобто незгода людини з собою) є ядром драматичного твору. В основу драматургічної колізії п'єс, про які йдеться в статті, покладено протистояння головних дійових осіб внаслідок розходжень у поглядах на шлюб (з любові чи з матеріального зиску), яке виникає, на думку драматургів, внаслідок різного інтелектуально-освітнього рівня персонажів, нових викликів доби, вікової різниці (конфлікту поколінь) чи приналежності до різних соціальних груп.

Оскільки названі драматурги маловідомі, вважаємо за потрібне подати про них деякі біографічні дані: **Григ. Лядава** (псевдонім **Григорія Миколайовича Ге**), брат відомого художника Миколи Ге, народився 1830 року у Воронежі, закінчив Київську гімназію, 1854 року – військову школу у Петербурзі, проте вже з 1855 року став працювати на цивільній посаді – мировим посередником на Поділлі, згодом жив у Херсоні та Миколаєві, де організував аматорський театральний гурток. Помер 1911 року в Миколаєві. Письменник, який писав українською та російською мовами, опублікував кілька драматичних творів: “Жена” (Херсон, 1868), “присвячена морально-етичним питанням”, “Каникулы” (1868) та “Шквал” (1892), в яких “розроблялась тема життя інтелігенції, її ставлення до прогресивних ідей часу” [8, 401], “Ганнуся” (Херсон, 1870). Окрім драм, писав документальні нариси (друковані в “Основі” 1862 року), роман “Софья Малич” (СПБ, 1888), спогади про брата-художника [2].

Данило Костянтинович (справжнє ім'я – Мороз Данило Костянтинович) народився 23 серпня (4 вересня) 1841 року на Чернігівщині, закінчив у першій половині 60-х рр. математичний факультет Київського університету, працював на чиновницьких посадах у Каліші та Тифлісі, де 1894 року і помер. Написав п'єси “Був кінь, та з'їздився” (К., 1864), “Неспарована пара” (під псевдонімом Д. Недоля, 1885), комедію “Наймичка” (1885). Автор оповідань, нарисів та спогадів, публікованих у тогочасній пресі, і підручника з арифметики. Про письменницьку діяльність Д. Мороза висловився його сучасник П. Грабовський, зазначивши, що Мороз “...кудись зник, відцвів, не успівши розцвісти ... Випадок з Морозом, це

випадок не одинокий; це доля, гірка, невмолима доля значної частини наших письменників: в ролі починальців виступають вони перед громадою, починальцями й зникають світ за очі. Головними причинами того сумного явища ми вважаємо: 1) безперечний брак національної самосвідомості з боку української інтелігенції, – 2) ті тяжкі, несвіцькі обставини нашого життя громадського, ту національну безправність українського народу, що дозволяють письменству лише корчитись в передсмертній агонії, але придушують, скоро вона хоч трохи починає відживати. Тому то у нас являється чимало письменників, що після перших спробунків сходять зі сцени, не грають жодної громадської ролі, не лишають по собі жодного сліду; в ліпшій разі – здобувають другорядне або й третьорядне місце в літературі. Таким другорядним для нащадків письменником являється і Данило Мороз, що спинився на перших ступнях діяльності творчої, не використавши ні кебети природної, ні здобутків з науки” [3, 438].

Про автора, який підписався криптонімом Ів. К., на жаль, відомостей не маємо, як і про Авксентія Тарновського (ймовірно, він був священником) [4, 17].

Конфлікт драми Данила Костянтиновича “Був кінь, та з’їздився” (1864) полягає у сутичці цінностей матеріальних, пріоритетних для поміщицько-міщанських кіл, й інтелектуальних, ключових для нового покоління молодії інтелігенції. Розв’язується він перемогою прогресивних поглядів та нового стилю життя. Конфлікт має соціальне забарвлення, що природньо для п’єси з подібною проблематикою. Драматургом утверджується самоцінність людської особистості, яка набуває все більшої ваги і відстоює свої права на повноцінне існування. Автор висловлює ідеали сили, волі, наполегливості у досягненні своєї мети і боротьбі за своє щастя.

Основу конфлікту одноактівки Ів. К. “Катруся, або Туга від грошей” (1860 р.) складають драматичні стосунки поміщицької дочки Катрусі Сухомліної з оточенням та її недоля через колись порушені нею морально-етичні норми життя. На кону – мелодраматичні страждання закоханої та покинутої Катрусі, яка втратила свого коханого через випадково почуте ним її зізнання, що вона одружується з ним лише через його статки.

Суперництво персонажів з економічної причини (тісно переплетеної з почуттями) складає основу “трагікомедії” Авксентія Тарновського “Оксусь і Леся, або Розумна дядькова голова” (1862), а в п’єсі “Ганнуся” (1870) Григ. Лядави розум і почуття головної дійової особи – Ганнусі – і її коханого вчителя також перемагають панську розбещеність.

В основі сюжету несмішної комедії **“Був кінь, та з’їздився”** (написаної 1864 року і зразу ж надрукованої в Києві) Данила Костянтиновича – традиційний любовний трикутник, проте її дія розгортається на тлі, нетрадиційному для української драматургії цього періоду, а саме на матеріалі з життя провінційного дрібного панства. Ця тема не була новою в українській драматургії, проте і не стала поширеною. Сатирично змалював провінційного українського пана Роман Андрієвич в одноактівці “Пан Сюсюрченко” (1850), також цю тему розробляли С. Гулак-Артемівський в російськомовній неопублікованій “комедії-водевілі” “Ніч

напередодні Іванова дня” (1851) та А. Велісовський [7, 286]. Ймовірно, автор обирає таку тему саме тому, що зазіхає на жанр “високої” комедії, в якій утверджуються суспільно важливі громадські й морально-етичні ідеї.

Провінційна поміщиця Ганна Івановна хоче одружити свою дочку Орису з 50-річним багатим сусідом – паном Хведосом Степановичем Колодкою. Як і “козацькі” та “селянські” матері (Явдоха Драбиниха з п’єси “Чорноморський побит на Кубані” Я. Кухаренка, Терпилиха з “Наталки Полтавки” І. Котляревського, Степанида Бородаївна з “Не до любови” Козьми Шаповала), матір Орисі також керується своїм життєвим досвідом у прагненні одружити дочку зі старшим, заможним чоловіком. На її думку, щасливою дочка може бути лише, маючи матеріальний добробут, а не коханого чоловіка-однодумця. Ганна Івановна упевнена, що молоді розтратять усе майно, а Хведос Степанович – “багатий, поважний, степенний, **а що не зовсім освітаний, так що ж, хіба наука кому давала хліб? – нікому, їй-Богу, нікому...**”. Освічена, емансипована Орися – людина нового покоління – уподобала Василя Івановича Орленка, незможного лікаря, який щойно закінчив університет. Мати приневолює Орису, ладнається весілля з Колодкою, тож Орися вирішує тікати з Василем, боячись, проте все-таки ігноруючи можливу майбутню ізоляцію від громади. Таким чином вона прагне “позбавитись від душної сфери, у котру зтягнула мене доля моя”, а саме від одруження з неосвіченою людиною (“нічого не бачив, нічого не знає”), з якою не має нічого спільного, яка не розуміє її прагнень, бажань і сподівань. Закоханих підтримує друг Василя, небіж Хведоса Степановича – студент університету Іван Хведорович. Завдяки Іванові матір Орисі наче опам’ятовується: хіба вона хоче “зав’язати світ”, “утопити” свою дитину? Хіба вона їй ворог? Отже, вона дослухається до порад молодого інтелігента Івана, благословляє Орису і Орленка й у фінальному монолозі з сумом прорікає: “Ні, ... вже не так нам приходиться жити, як жили колись, треба дітей слухати”. Матір залишає за дочкою право вибору: якщо вона не буде щаслива за Орленком, то, мовляв, сама собі “зав’язала очі”.

У літературі попередніх років, як правило, переважала традиція зображення дворян як слабких особистостей (на відміну від людей нового покоління – демократів, народолобців тощо). Тож і Колодка не наділений сильним характером. Антитезою йому виступають у драмі сильні особистості, “нові люди”, культурна, демократична, інтелігентна й емансипована молодь, пройнята прогресивними європейськими ідеями. Данило Костянтинович відбиває суспільні настрої молодих інтелігентів-народолобців.

Як слушно зауважила Анна Липківська [6, 108], “конфліктна боротьба у будь-якій п’єсі неминує зачіпає певні категорії моралі”. У соціальному та морально-етичному аспектах розглядає відносини та конфлікти й Ів. К. у п’єсі “**Катруся, або Туга від грошей**” (СПб., 1860).

Сухомліни, за характеристикою російськомовного поміщика Петра Петровича Пустоголовенка (прізвище, яке самохарактеризує персонажа), “помішались на народності”, одягаються в простий одяг тощо. Маруся, сестра

головної дійової особи Катрусі, умовляє її одружитися, як усі, з багатим. На думку Марусі, книжки – то біда. Проте Катрусі, яка оцінила значення для неї Івана тільки після його втрати, стали потрібні душа і серце, та ще – книжки, а не гроші. Вона “не хоче себе продавати”. Катрусю врешті лишається самотньою: Іван, який через певний час випадково потрапляє в рідні Катрусині краї, так і не вірить її словам про кохання. А може, і вірить, тільки в нього тепер, як і у Катрусі, інші життєві пріоритети. Йому тепер для щастя потрібні лише подорожі Україною з однодумцем Миколою та звеличення Творця, який створив незрівнянну українську природу, оскільки природа не зрадить, на відміну від людини. Тут категорія розуму виступає в іншому, сказати б, абстрактному ракурсі, вкладаючись у Просвітницьку тезу, що “природа як розумна, добродійна сила в усьому сприяє людині... Поширюється ідея розумної природи і природного розуму...” [5, 21]

Риси Просвітництва в п'єсі поєднуються з пріоритетом романтично-християнської світобудови: Іван з Миколою прагнуть до Ідеалу, коли “розум, серце..., зм'якчившись силою небесного чувства, тільки живе і дише добром та благом”. Риси просвітницької драми проявилися також у перевихованні Катрусі, у прагненні дійових осіб подолати розбіжності між простолюдом та інтелігенцією переважно засобом просвіти, літератури і демократичним проявам. Книжки та Божа допомога, отримана завдяки молитвам, виступають засобами просвітлення і виховання Катрусі. За її зізнанням, їй “Бог просвітив разум...”. Виховання гармонійної особистості відбувається шляхом поєднання дидактики з християнською мораллю.

За православними канонами неможливо служити одночасно Богу і золотому тільцеві, тож Катря за те, що свого часу обрала останнє, спокутує свій гріх втратою коханого і самотністю. У фінальному монолозі вона прорікає, що покарана Богом за срібробство, її доля не склалася через “грошелюбіє”.

Домінантною настановою в драматичному конфлікті є морально-етичні, християнські норми життя. Проводиться думка, що людина не має права карати й засуджувати іншу, бо будь-яка людина сама грішна. Драматург також обстоює народне розуміння моральності (поміщик Петро Петрович бідкається: “...Откуда эти хохлушки понабирались нравственности! Просто нет доступа к хорошенькой женщине...”).

На відміну від драми Данила Костянтиновича, в якій сатирично змальовувалось поміщицтво, драматургом висловлюється думка про провідну роль дворянства у просвіті простолюду і звеличується народ: “не віл той, чия пісня так хвата за серце, так і рве панську нашу душу і не віл він..., а незрячий наш брат, нуждающийся у повадаторі...”.

Надмірна емоційність, патетичність у зображенні страждань Катрі і в оспівуванні краси української природи, морально-дидактичні настанови, гостра інтрига дають підстави назвати п'єсу мелодрамою, яку автор наповнює релігійним змістом.

Морально-етичний аспект домінантним є також і у віршованій “трагікомедії”, за визначенням автора **Авксентія Тарновського, “Оксусь і Леся, або Розумна**

дядькова голова” (Москва, 1862), написаній у виразному стилі просвітницького реалізму. Чітко означено місце дії: Полтава. Леся – панночка зі збіднілих дворян, пихата, хитра, підступна, прагне легкого і заможного панського життя. Відштовхує Оксуся, в якого багато чеснот, проте мало грошей, сподіваючись на шлюб із ледарем, гультьєм і картярем паничем Василем, який ніяк не довчиться на правознавця (Леся йому вторить: **“годі вже учитися, / Ось лучше поспішай жениться”**). Із сентиментальним пафосом Оксусь упадає за Лесею, плаче, коли вона йому відмовляє, просить дядька знову й знову її сватати. Дядько Семен умовляє Оксуся відступитися від Лесі, яка “духу панського набралась”, “в гору несеться”. Оксусь врешті дослухається до порад Семена, раптово розлюбивши і відштовхнувши від себе Лесю. Та, ославлена і покинута коханим Василем, залишається сама (як і Катруся з однойменної драми).

Промовистими є прізвиська персонажів: Леся Верти-хвостківна, Василь Лайдака, Семен Чубодер (“дере чуби” за правду, повчає), Оксусь Нечипай. У драмі втілено ідеали Просвітництва, Просвітницька драма звеличує розум Семена Чубодера, який кожному з дійових осіб дає повчальні й корисні поради. Драматург порушує багато суспільно важливих проблем, утверджується перемога розумних і порядних людей із нових, демократичних верств, звеличується їх людська гідність і моральна вищість, засуджується грошолобство; також звучить мотив гріха і покарання за нього.

А.Тарновський картає моральну зіпсованість дворян і поміщиків, їхню бездуховність, пиху, поділ на суспільні стани, оцінювання людей за кількістю грошей і соціальним становищем, а не за моральними чеснотами (“чужая розкіш дуже губить людей”, “О горе нам з вельможним панством! / Із їх умом і з їхнім чванством!”).

В “оперці ув одній дії” **“Ганнуся”** (Херсон, 1870) автор Григ. Лядава також порушує серйозні, злободенні проблеми. Починається п’єса великим монологом “побережника” Касіяна Нетяги, з якого стає зрозумілою конфліктна ситуація п’єси: його дочку Ганнусю любить сільський вчитель Олексій Збагняк, але вона не хоче зв’язувати з ним свою долю, можливо, через те, що до неї залицяється “пан-москаль”, князь Пронський – заможний молодий військовий. У цій драмі вчителем проговорюється думка, яка в інших драмах прочитується в підтексті: шлюб “без любові... нечесний” (цього він навчає і своїх учнів-селян), і сам згоджується чекати доти, доки Ганнуся його покохає. Несподіваний розвиток подій для п’єси з подібним сюжетом, тобто “серйозної”, проте традиційний для легких, розважальних водевілів і “оперок”, як і визначив жанр сам автор. На початку п’єси здається, що Ганнуся справді піддається на залицяння князя, який хоче зробити її своєю коханкою. Проте, Ганнуся провчає князя, примушує його сховатися в діжці з водою, виставивши таким чином на глум перед батьком і колишнім однокурсником Збагняком. Із Ганнусиної пісні дізнаємося, що так вона помстилася за “сестер” – покриток. Образ Ганнусі, як і сюжет, також нетиповий для тогочасних українських п’єс, в яких переважають типи простодушних селянських дівчат. Риси образу “бой”-жінки, традиційного для комедій, автор переносить на образ дівчини. Ганнуся – благородна, розумна, порядна, з

багатим внутрішнім світом, проте, за законами жанру, вдається до хитрощів (правда, не лише задля розваги, а з благородною метою перевиховання Князя). Дівчина з народу переважає багатія Князя своїми морально-етичними якостями (“Де-ж ви серце заподіли? / Чим воно в вас поросло?.. / Певне з грішми розпустили, / На цяцьки, мабуть пішло!”). Після Ганнусиною вчинку князь раптово перевиховується (“чую совести укор”), з метою спокутування своєї провини дарує на придане Ганнусі хутір (або, на вибір, вісім тисяч грішми), від чого категорично відмовляються Ганнуса й Збагняк. Проте згодом, після монологу князя, в якому він аргументовано доводить безглуздість їхньої відмови (“Ты хочешь служить народу, общественной пользе, а между тем отказываешься от средств достижения цели... отказываешься от увеличения своей силы!” – говорить князь Збагняку), Ганнуса погоджується віддати подарований їй хутір на школу. Зіпсованість князя, на думку головної героїні, визначена оточенням, соціальним середовищем (“не ви винні, а ваше гідке панське товариство, що не може дивитися на нас інакше, як тільки погано. Душа в вас сама по собі добра й чесна...”). Ганнуса разом з героєм-демократом Збагняком “виліковують” князя, з їхньою допомогою вивільняються його “природні” почуття.

У драмі колізія розв’язується на користь інтелекту й розуму, а гроші виступають засобом відкуплення (спокутування) від гріха перевихованого винуватця конфлікту.

Висновки. Аналізовані п’єси мають спільну колізію, в основі якої протистояння матеріального й інтелектуального (духовного), відстоювання кожною зі сторін власних інтересів, соціальний та морально-етичний характер конфлікту.

Невдоволеність ситуацією, а саме одруження з небажаним кандидатом (переважно, зі старого, кріпосницького світу) штовхає дійових осіб до відкритого протистояння. Катруся з однойменної драми “бореться з долею” (вислів П. Руліна), у решті драм маємо конфлікт “двох світоглядів” (визначення О. Журчевої). Інтелектуальне, розумне начало в аналізованих п’єсах одержує перемогу над дріб’язковими та мізерними міщанськими зазіханнями на заможного чи родовитого, проте неосвіченого нареченого. Конфлікт в аналізованих п’єсах неантагоністичний, мирний, сторони досягають компромісу.

У драмах яскраво простежується філософський струмінь Просвітництва, який співзвучний просвітянсько-народолюбським прагненням інтелігентів-демократів, “нових людей”, які уособлюють прогресивне, розумне, освічене начало, що врешті на кону перемагає забобони феодального світу.

Література

1. Гаджилова Г. Семен Гулак-Артемівський : життєві й творчі колізії / Г. Гаджилова // Слово і час. – 2013. – № 4. – С. 17–27; Гаджилова Г. Опера Семена Гулака-Артемівського “Запорожець за Дунаєм” й українська драматургія 60-х років XIX століття : ремінісцентність мотивів / Г. Гаджилова // Вісник Черкаського університету. Серія : філологічні науки. – 2013. – № 19 (272). – С. 21–29; Гаджилова Г. Українська драматургія 60–70-х років XIX століття : концепт “не судилось” / Г. Гаджилова // Українська література в загальноосвітній школі. – 2012. – № 10. – С. 30–32.

2. Ге Г. Воспоминания о Н. Н. Ге как материал для его биографии / Г. Ге // Артист. – 1894. – № 43–44.
3. Граб П. Споминка про Данила Мороза / П. Граб // Зоря. – 1896. – Ч. 22. – С. 437–438.
4. Є згадка про священика А. Тарнавського з Верхобужжя Золочівського округу // Мончаловский О. А. Житье и деятельность Ивана Наумовича / О. А. Мончаловский. – Львов : Типография Ставропигийского института, 1899. – 114 с.
5. Зарва В. Розвиток просвітницьких ідей у російській та українській прозі 60–80-х рр. XIX ст. : [навчальн. посібник] / В. Зарва. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2007. – 156 с.
6. Липківська А. Світ у дзеркалі драми / А. Липківська. – К. : Кий, 2007. – 358 с.
7. Лобас П. О. Вельсовський (Велісовський) А. І. / П. О. Лобас // Українська літературна енциклопедія : [в 5-ти т.] / [Дзеверін І. О. (відп. ред.) та ін.]. – К. : Головна редакція УРЕ імені М. П. Бажана. – 1988. – Т. 1. – 536 с.
8. Лобас П. О. Ге Григорій Миколайович / П. О. Лобас // Українська літературна енциклопедія : [в 5-ти т.] / [Дзеверін І. О. (відп. ред.) та ін.]. – К. : Головна редакція УРЕ імені М. П. Бажана. – 1988. – Т. 1. – 536 с.

Анотація

У статті аналізуються драматичні колізії маловідомих п'єс “Був кінь, та з'їздився” Данила Костянтиновича, “Ганнуся” Григ. Лядави, “Катруся, або Туга від грошей” невідомого автора, який підписався криптонімом Ів. К., та “Оксусь і Леся, або Розумна дядькова голова” Авксентія Тарновського, в основі яких або сутичка “двох світоглядів”, або “боротьба з долею”, суперництво персонажів. У зазначених драмах актуалізуються, переважно, демократично-народолюбські настрої української інтелігенції тих років.

Ключові слова: колізія, сутичка, фабула, дійова особа, комедія, інтелект, духовне, матеріальне, соціальне.

Аннотация

В статье анализируются драматические коллизии малоизвестных пьес “Был конь, да изъездился” Данила Константиновича, “Аннушка” Григ. Лядавы, “Катюша, или Печаль из-за денег” неизвестного автора, который подписался криптонимом Ив. К., и “Оксусь и Леся, или Умная дядина голова” Авксентия Тарновского, в основе которых или столкновение “двох мировоззрений”, или “борьба с судьбой”, соперничество персонажей. В названных драмах актуализируются, преимущественно, демократически-народолюбческие настроения украинской интеллигенции того времени.

Ключевые слова: коллизия, противостояние, фабула, действующее лицо, комедия, интелект, духовное, материальное, социальное.

Summary

In this article analyse dramatic clashes of plays Danylo Kostiantynovich's “Was horse, but worned out”, Gryg. Liadav's “Gannusia”, “Kate or money sadness” of unknown writer, which called himself Iv. K. and “Oksus and Lesia or clever uncle's head” of Avksentiy Tarnovskiy. In base of this plays are whether conflict of “two ideologies” or “fight with fortune”, rivalry of characters. In all this plays usually topical democracy-national spirit of ukrainian intelligence of those years.

Keywords: clash, conflict, plot, character, comedy, intellect, spiritual, material, social.